

شصت و چهارمین کنفرانس ایفلا (۱۶-۲۱ اوت ۱۹۹۸، آمستردام)

فیروزان زهادی^۱

مقدمه

صبح روز سه‌شنبه ۲۷ مرداد ۱۳۷۷ برابر با ۱۸ اوت ۱۹۹۸ هواپیمای ما از فرودگاه مهرآباد پرواز کرد و بعد از ظهر همان روز در فرودگاه آمستردام که به عقیده بسیاری از صاحب‌نظران بهترین فرودگاه اروپا و یکی از بهترین فرودگاه‌های جهان است. به زمین نشست و سپس مسافرت با قطار تا آمستردام که در ۱۵ کیلومتری فرودگاه است، و تلاش و تقلا برای پیدا کردن جا و مشکلات مربوطه و در نهایت از دست دادن بعد از ظهر سومین روز کنفرانس.

و اما، صد البته به‌عنوان مقدمه به یک نکته مهم باید اشاره کرد و آن مسائل و مشکلات مربوط به پیش درآمد این سفر است. مدتی پس از پذیرفته شدن مقاله اینجانب و هموار شدن راه برای شرکت در کنفرانس ایفلا، خیر رسید که مشکلات اقتصادی دولت محترم منجر به اعمال محدودیت‌های فراوان برای سفرهای خارجی و از جمله شرکت در کنفرانس مزبور شده است. تا آن حد که صحبت از این بود که در سرتاسر ایران تنها یک یا دو نفر با هزینه دولت به این سفر خواهند رفت. پس در واقع موضوع منتفی بود.

اما چندی بعد با تلاش مسئولان ذریبط و نظر مساعد دفتر مسافرت‌های خارجی راه هموار شد. اما اینک عدم هماهنگی و عدم آمادگی کتابخانه ملی سد راه بود. اینجانب که به توصیه برخی مسئولان دلسوز منتظر اقدامات کتابخانه ملی نشده، خود شخصاً مقدمات تماس با سفارت و قرار مصاحبه را - تازه آن هم با تأخیر - فراهم کرده بودم به هیچ‌وجه موفق نشدم مسئولان سفارت را راضی کنم که تاریخ مصاحبه را جلو بیندازند تا مگر به اولین روز کنفرانس

۱. کارشناس ارشد خدمات فنی کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

برسم. از طرف دیگر، نقش شرکت اینجانب در کنفرانس مزبور نیز در پرده ابهام بود، چرا که تا لحظه آخر معلوم نبود. از گروهی سه نفری متشکل از یک سرپرست و دو همراه که تنها یک نفر آن هم به شکلی کاملاً اتفاقی آمادگی شرکت در کنفرانس را دارد. آیا سرانجام هیچ‌کس، آن‌هم در سومین روز کنفرانس راهی آمستردام خواهد شد؟ متأسفانه سرپرست محترم و همراه دیگر گروه به دلایلی نتوانستند در این گردهمایی شرکت کنند.

سرانجام در آخرین لحظات آن‌هم به همت سرپرست محترم مرکز خدمات فنی و با تنش و کنش بسیار و از سرگذاردن قصه‌ای پر آب چشم در آغاز چهارمین روز همایش در واقع با چتر نجات بر مرکز RAI محل برگزاری سمینار ایفلا فرود آمدم! از این بابت از مساعی سرپرست محترم مرکز خدمات فنی و نیز معاونت محترم خدمات فنی و عمومی سپاسگزارم. اینک با مقدمه‌ای درباره هلند و آمستردام به فعل انفعال‌های سه روز باقی‌مانده کنفرانس می‌پردازم.

هلند

کشور پادشاهی هلند با مساحت حدود ۳۷۰۰۰ کیلومتر مربع (بدون در نظر گرفتن قسمت‌های آبی) کشوری است در اروپای شمالی که از شمال و مغرب به دریای شمال، از جنوب به بلژیک و از شرق به آلمان محدود است. مساحت این کشور حدود ۷ درصد فرانسه و ۱۰ درصد آلمان است.

■ جمعیت: ۱۵/۵ میلیون نفر که از این میان ۶۶ درصد مسیحی و ۲۰ درصد مسلمان و بقیه پیرو ادیان و مذاهب دیگرند. تراکم جمعیت هلند از دیگر کشورهای اروپا بیشتر است (۴۱۹ نفر در هر کیلومتر مربع). قابل توجه است که تراکم جمعیت مثلاً در آلمان ۲۳۰ نفر در هر کیلومتر مربع است. اکثر مردم در شهرهای عمده مثل آمستردام، و رتردام لاهه و اوترخت و در نواحی ساحلی زندگی می‌کنند. نواحی پرجمعیت ثروتمندتر هم هستند البته شهرهایی مثل آمستردام و رتردام به علت رکود قرن ۱۹ و بعد از جنگ جهانی دوم از این قاعده مستثنی هستند.

کتابخانه‌های هلند

۱. کتابخانه‌های تحقیقاتی: مهم‌ترین کتابخانه‌های تحقیقاتی کشور در یک ائتلاف مرکب از کتابخانه ملی، کتابخانه‌های دانشگاهی، و کتابخانه سلطنتی فرهنگستان علوم و هنرهای هلند با یکدیگر همکاری می‌کنند. قدیمی‌ترین کتابخانه‌ها حاوی مجموعه‌های تحقیقاتی در تمام زمینه‌ها را باید در شهرهای "آمستردام"، "لیدن"، "خرونینگن"، "اوترخت"، "رتردام"، "تیلبرخ" و "ماستریخت" جست و جو کرد.

شهرهای "دلفت" و "آیندهون" صاحب دانشگاه‌های فنی، و "خرونینگن" صاحب دانشگاه کشاورزی است. دانشگاه‌های عمومی جدید در "آتشد"، "نیم‌گن"، "روتردام"، "تیلیخ" و "ماستریخت" قرار دارند. تمام کتابخانه‌های کلیه این دانشگاه‌ها با زیرساخت فنی مناسب از فهرست‌نویسی مشترک، تحت مدیریت مرکز خودکاری کتابخانه (Pica) و نیز از طریق نظام امانت بین کتابخانه‌ای و تهیه مدارک تحت نظارت Pica و کتابخانه ملی اداره می‌شوند.

۲- کتابخانه‌های عمومی: از هر ۱۰۰ شهروند هلند ۳۰ نفر عضو کتابخانه هستند. شهرهایی با ۳۰۰۰۰ سکنه یا بیشتر کتابخانه عمومی مستقل با کارمندان و سرپرست ویژه خود دارند. بقیه کتابخانه‌های عمومی تحت نظارت ۱۰ مرکز استانی کتابداری است. کتابخانه‌های عمومی ۱۳ شهر نقش مراکز تحقیقاتی را نیز بازی می‌کنند. این کتابخانه‌ها علاوه بر مجموعه‌های ویژه مدارس آموزش عالی حرفه‌ای، منابع غیر تخصصی تحقیقاتی را نیز فراهم می‌کنند. استانداری‌ها، فرمانداری‌ها و شهرداری‌ها به کتابخانه‌های عمومی کمک عمده مالی می‌کنند. اعضا نیز حق عضویت سالانه می‌پردازند. جوانان زیر ۱۸ سال از پرداخت این حق سالانه معاف‌اند. نکته جالب این‌که کتابخانه‌های عمومی به ناشران و نویسندگان بابت استفاده و امانت کتاب‌ها و نشریاتشان در گردش کار کتابخانه حق تالیف می‌پردازند.

۳- کتابخانه‌های تخصصی: کتابخانه‌های شرکت‌های تجاری و وزارتخانه‌های مختلف به گروه تعلق دارند. در این کتابخانه‌ها نمایه‌سازی، چکیده‌نویسی و کاربرد نظام‌های خودکار اطلاع‌رسانی به سطح بسیار پیشرفته‌ای رسیده است. منابع و شیوه کار این کتابخانه با نیازهای مراجعان منطبق است. در فهرستگان، مجموعه‌های بسیاری از کتابخانه‌های اختصاصی منعکس شده است و این کار راه دسترسی به این منابع را امانت بین کتابخانه‌ها و تهیه مدارک آسان کرده است.

آمستردام

شهری که در بیست و چهار ساعت شبانه‌روز زنده و پرشور است و بیش از ۳۰ موزه، از جمله Rijksmuseum موزه ملی، که تابلوی نگهبان شب مشهورترین اثر رامبراند و بسیاری دیگر از تابلوهای زیبای او و دیگر نقاشان سرشناس هلند را در خود جای داده، همچنین می‌توان به حوزه ون‌گوگ که بیش از ۲۰۰ نقاشی و ۴۰۰ طراحی از ون‌گوگ را به معرض نمایش گذاشته شده است اشاره کرد. و دیگر باید از خانه آن‌فرانک نام برد. دختری یهودی که در این خانه با خانواده‌اش دو سال مخفیانه زندگی کرد و سرانجام نازی‌ها او را دستگیر کرده و به قتل رساندند.

آمستردام به‌عنوان مرکزی فرهنگی بیش از هر چیز شهر موسیقی است. با تعداد کثیری موسیقی‌دان و جعبه موسیقی‌های خوش نقش و نگار که نغمه‌های شاد سر می‌دهند. تعداد

زیادی از ارکسترهای هلندی که آوازه‌ای بین‌المللی دارند در Concertgebouw برنامه اجرا می‌کنند و از آن جمله است ارکستر فیلارمونیک هلند. تقریباً در تمام شب‌های تابستانی می‌توان صدای رسییتال ارگ را در یکی از کلیساهای قدیمی و باشکوه آمستردام شنید. باله ملی هلند، از بهترین‌های اروپای غربی است. شهر، با بیش از ۶۰ سالن تئاتر و موسیقی و باشگاه جاز سالانه، صحنه ۱۵۰۰۰ اجرای نمایش و کنسرت است. حسابی سرانگشتی نشان می‌دهد که روزانه حدود ۴۰ برنامه مختلف فرهنگی در آمستردام اجرا می‌شود و این در صورتی است که فیلم‌هایی را که در ۵۰ سینما و باشگاه سینمایی شهر روی اکران می‌آید به حساب نیاوریم.

در سال ۱۵۸۵ طی جنگ‌های ۸۰ ساله با اسپانیا، تجار الماس از Antwerp مرکز اشغال شده تجارت الماس فرار کردند و به آمستردام آمدند، در این شهر ساکن شدند و دیگر هرگز آنجا را ترک نکردند.

از مراکز دیدنی می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

Amsterdam Aren A : اولین استادیوم سرپوشیده فوتبال

Hortus Botanicus : باغ زیبا و دیدنی گیاه‌شناسی

Rembrandthuis : خانه‌ای که نقاش پرآوازه ۲۰ سال در آن کار و زندگی کرد

Bloemenmarkt : بازار همیشه شناور، فروشنده انواع گل

تاکسی‌های آبی، دوچرخه‌های مخصوص کانال و قایق‌های پدال‌دار از وسایل جذاب رسیدن به مقصد از طریق مجراهای متعدد شهر است. بازدیدکنندگان از این شهر می‌توانند پیاده مراکز اصلی شهر را بگردند. در واقع اتومبیل در آمستردام دست و پاگیر است. خطوط راه‌آهن شهری تمام شهر را پوشش می‌دهد. راه‌آهن شهری با مسیر حلقوی ویژه از ایستگاه مرکزی شهر حرکت می‌کنند و به آن باز می‌گردند و سر راه خود در ایستگاه‌های مختلف نزدیک موزه، سالن‌های تئاتر، مراکز دیدنی و هتل‌ها و پارکینگ‌ها توقف می‌کنند.

موضوع محوری همایش امسال: عرصه تلاقی فرهنگ و اطلاعات

موضوع‌های فرعی به شرح زیر است:

- کتابخانه به مثابه پناهگاه

- تلاقی‌گاه حقوق و فعالیت‌های اطلاع‌رسانی

- افق‌های نوین حرفه کتابداری: کسب مهارت فنی و ذهنی در استفاده از رسانه‌ها

- تلاقی افزایش سرعت تولید و عرضه اطلاعات

- رهنمودی برای دسترس‌پذیر کردن کتابخانه‌ها (از جمله برای کسانی که نارسایی بینایی دارند)

- کتابخانه‌ها: تلافی‌گاه بزرگراه‌ها و کوره راه‌های فرهنگی (از جمله فرهنگ‌های مسلط و عمده و اقلیت‌های فرهنگی)

- کتابخانه، هدایت‌گری به سوی راه‌های ساده در جامعه‌ای بفرنج

رویدادهای شصت و چهارمین همایش ایفلا را به شرح زیر می‌توان خلاصه کرد. در این کنفرانس بیش از ۱۵۰ مقاله ارائه شده بود که در ۹ جزوه به چاپ رسید (برای هر یک از شاخه‌های ۸ گانه جزوه‌ای به اضافه جزوه‌ای جداگانه، در صورت درخواست، نسخه‌ای از مقالات در بخشی ویژه ارائه می‌شد).

- خبرنامه ایفلا تحت عنوان ایفلا اکسپرس روزانه به زبان انگلیسی و فرانسه منتشر می‌شد. بخشی از محوطه داخلی کنفرانس به ارائه پوستر اختصاص داشت. با مضمون‌هایی از قبیل نقش کتابخانه‌های عمومی در کشورهای در حال رشد، ملاحظات اخلاقی متخصصان حرفه اطلاع‌رسانی، نقش کتابخانه‌های عمومی در ایجاد جامعه دموکراتیک، خدمات کتابخانه به افراد خوانش پریش، نقش بالینی کتابخانه: معرفی روش سرگذشت‌نامه‌نویسی برای کودکان عقب‌مانده ذهنی از مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران و نیز دو پوستر از مرکز اطلاع‌رسانی و خدمات علمی جهاد سازندگی.

- نمایشگاه چهار روزه کتابداری و اطلاع‌رسانی: این نمایشگاه در یکی از تالارهای مرکز RAI برگزار شد. و دریغ که به علت تأخیر پیش گفته تنها به روز آخر آن رسیدم. ۲۵۸ شرکت و سازمان دولتی و خصوصی و بین‌المللی در زمینه‌های زیر در نمایشگاه شرکت داشتند و در موارد زیر فعالیت می‌کردند:

۱. ماشینی کردن انواع فعالیت‌های کتابخانه: از جمله استفاده از نرم‌افزار رایانه‌ای، پایگاه‌های اطلاعاتی، دیسک‌های فشرده و نظام‌های تحویل مدرک، اینترنت و نظام‌های چند رسانه‌ای و خدمات جست‌وجوی پیوسته.

۲. تجهیزات و مواد دیداری و شنیداری: از جمله استفاده از فیلم، ویدئو و دیسک‌های لیزری

۳. کتابها، نشریات ادواری و اسناد

۴. انواع تجهیزات و خدمات کتابخانه‌ای: از جمله مواد آرشیوی و نظام‌های ایمنی.

در این نمایشگاه مراکز مهمی از قبیل کتابخانه بریتانیا و سوئیتز^۱، آی بی ام^۲،

آی.اس.ان.^۱، وایلی^۲، دیالوک^۳، دفتر مرکزی ایفلا، انجمن کتابداران انگلیس، کتابخانه کنگره آکادمیک پرس^۴ و غیره شرکت داشتند. فرصتی مغتنم بود برای آشنایی، مذاکرات حضوری، علمی، فنی، و حتی تجاری و تبادل اطلاعات عرضه کنندگان کالاها و علاقه‌مندان و دست‌اندرکاران. توضیح آنکه مقاله اینجانب درباره بعد انسانی خدمات مرجع در کشورهای جهان سوم بود. از فاصلهٔ نجومی فن‌آوری جهان غرب در زمینهٔ اطلاع‌رسانی با کشورهای جهان سوم همه‌کس باخبر است. بنابراین، این همه فن و فن‌آوری جز این حاصلی نداشت که مراباز به یاد فاصلهٔ نجومی بعد انسانی و خدمات کتابداری در کشور ما و جهان غرب بیندازد. چیزی که بعداً در کتابخانه پلی تکنیک لاهه مشاهده کردم.

برنامه‌های روزانه کنفرانس

سرانجام، و مهم‌تر از همه برنامه‌های روزانه کنفرانس است که از ساعت ۸ صبح آغاز و معمولاً تا ساعت ۵/۵ بعد از ظهر طول می‌کشد. این برنامه‌ها عبارت بود از جلسه‌های مختلف کمیته‌های دائمی، تخصصی و اجرایی و نشست‌های مختلف مربوط به بخش‌ها و شاخه‌ها، جلسات بحث و تبادل نظر و میزگردها، اجلاس‌های عمومی، سخنرانی سخنرانان میهمان، و جلسات کارگاهی (به دلیل برخی محدودیت‌های مکانی روز ۲۰ آگوست به‌طور کامل به جلسات کارگاهی و سمینار اختصاص داده شده بود و کارگاه‌های نیمه‌وقت نیز در روزهای ۱۶ و ۱۷ آگوست برگزار شد). برخی از زمینه‌های موضوعی مورد بحث و کارگاه‌ها عبارت بودند از:

کتابخانه‌های هنری

امانت بین کتابخانه‌ها و تحویل مدرک

آموزش و پژوهش کتابداری و اطلاع‌رسانی

کتابخانه و خدمات پژوهشی برای مجالس قانون‌گذاری

کتاب‌های نایاب و نسخه‌های خطی

فهرست‌نویسی و نمایه‌سازی

کتابخانه‌های عمومی

به عنوان مثال: موضوع مورد بحث در کارگاه کتابخانه‌های عمومی این بود: "چگونه با

استفاده از شبکه‌های اطلاع‌رسانی خدمات کتابخانه عمومی را بهبود بخشیم؟"

بازدیدها؛ در بین برنامه‌ها، بازدیدهایی نیز گنجانده شده بود که به نحو احسن برگزار شد و از آن جمله است بازدید از کتابخانه عمومی لاهه، کتابخانه ملی هلند، موسسه اطلاعات علمی هلند، کتابخانه عمومی آمستردام، دادگاه بین‌المللی لاهه و کتابخانه آن، کتابخانه‌های رتردام، دانشگاه پلی تکنیک لاهه، که گزارش بازدید از دانشگاه پلی تکنیک لاهه در زیر می‌آید.

بازدید از دانشگاه آموزش حرفه‌ای یا پلی تکنیک لاهه^۱

ساعت ۲ بعد از ظهر روز ۲۰ آگوست از مرکز RAI در آمستردام سوار بر اتوبوسی دو طبقه از آمستردام به راه افتادیم. پیش از هر چیز باید بگویم در همین روز، باز هم به علت تأخیر در شرکت در کنفرانس فرصت ثبت‌نام و بازدید از کتابخانه ملی هلند را از دست دادم. به علت کثرت متقاضیان ظرفیت تکمیل شده بود و به هیچ وجه درخواست‌کننده دیگری را نمی‌پذیرفتند. اما تا لحظه آخر صبر کردم تا مگر کسی از این بازدید صرف‌نظر کند و یا بخواهد جا عوض کند. اشتیاق من تنها جنبه شخصی نداشت، من تنها نماینده از طرف کتابخانه ملی ایران بودم! و همین را هم به مسئول ذریع گفتم، اما مقررات، مقررات بود و اصرار بنی فایده! باری، می‌گفتم که سرانجام در روزی ابری از آمستردام به راه افتادیم و پس از طی مسافتی یک ساعته و گذشتن از دشت و دامن‌های سرسبز و چشم‌نواز به لاهه رسیدیم. در اتوبوس، یکی از مسئولان دانشگاه پیشاپیش اطلاعات لازم را در مورد دانشگاه ارائه داد و آنجا که رسیدم، پس از پذیرایی سرپایی مناسب، در دو گروه مجزاگشتی در دانشگاه زدیم و با قسمت‌های مختلف آن آشنا شدیم و پس از شرکت در سخنرانی مختصر دو تن از اساتید مسئول دوره‌های بین‌المللی اطلاع‌رسانی دانشکده اقتصاد و مدیریت دانشگاه، و بحث و گفت‌وگوی مختصری که در یکی از کلاس‌ها صورت گرفت به سراغ کتابخانه رفتیم. خانمی میان‌سال از آن نوع کتابداران بالفطره‌ایی که می‌شناسید! اطلاعات لازم را در اختیارمان گذاشت. خلاصه اطلاعات مربوط به دانشگاه و کتابخانه را در زیر می‌خوانید:

دانشگاه پلی تکنیک لاهه دانشگاهی ویژه آموزش حرفه‌ای در سطح آموزش عالی است. یکی از حدوداً ۷۰ پلی تکنیکی است که برنامه‌های آموزش حرفه‌ای را در سطح عالی ارائه می‌کنند و به نام HBO معروف‌اند این در واقع یکی از دو شیوه آموزش عالی در هلند است. دیگری شیوه آموزش دانشگاهی است که در دانشگاه‌ها ارائه می‌شود. در عرض ده سال گذشته، گرایش به این دو شیوه در یکی با هم تلاقی کرده است. هدف HBO آموزش نظری همراه با ارتقاء مهارت‌های عملی مورد نیاز در حرف و مشاغل خاص است. این دانشگاه در حدود ۳۰ دوره

چهار ساله را تا سطح کارشناسی برگزار می‌کند. بسیاری از این دوره‌ها هم به صورت تمام وقت و هم پاره وقت ارائه می‌شود. علاوه بر این، تعدادی دوره کارشناسی ارشد نیز به شکل پاره وقت در این دانشگاه برگزار می‌شود. تعداد دانشجویان ۱۳۵۰۰ نفر و تعداد کارمندان آموزشی و اداری آن ۱۲۰۰ نفر است.

دوره کارشناسی ارشد مدیریت کتابخانه:

شروع دوره: ۱۹۹۲

مدت: یک نیمسال تحصیلی

حضور: پاره وقت

زبان: انگلیسی

از اقصی نقاط کشورهای در حال رشد، دانشجویان در این دوره شرکت می‌کنند. این یک دوره بین‌المللی است برای کتابداران و متخصصان اطلاع‌رسانی، تأکید دوره بر مواد و موارد زیر است.

۱. ماشین‌کردن کتابخانه‌ها و فن‌آوری نوین

۲. مدیریت مجموعه

۳. مهارت‌های ارتباطی

۴. مدیریت تأسیسات

۵. شبکه‌سازی برای کتابخانه

دوره مزبور شامل سخنرانی، آموزش عملی در خانه، گردش علمی، کارآموزی چهار هفته‌ای، مقاله‌نمایی است.

کتابخانه دانشگاه

این کتابخانه در سال ۱۹۹۶ به عنوان یکی از تأسیسات ساختمان جدید در مرکز این ساختمان و به جای ۱۰ کتابخانه پراکنده پیشین ساخته شد. قرار بود در ماه سپتامبر کتابخانه‌ای فرعی نیز در مدرسه تربیت بدنی این دانشگاه به فاصله ۶ کیلومتری ساختمان اصلی تأسیس شود. مدیریت کتابخانه به عهده یک کتابدار و تحت نظارت هیأت مدیره است. سایر مشخصات کتابخانه به شرح زیر است.

ساعات کار: ۹ صبح تا ۶ بعد از ظهر - جمعه‌ها تا ۶ بعد از ظهر و در مجموع ۵۷ ساعت در هفته

مساحت: بخش عمومی ۲۱۹۵ مترمربع

فضای مطالعه:

مجهز به رایانه‌های شخصی ۴۴ واحد

مجهز به ویدیو ۱۰ واحد
 امکانات استاندارد ۳۶۵ واحد
 دسترسی به فهرست:

۶ جایگاه اختصاصی و ۳۸ جایگاه مطالعه

مجموعه (طبق آمار اول ژانویه ۱۹۹۸):

۴۴۰۰۰ کتاب، ۵۷۰۰ پایان‌نامه، ۱۸۰۰ نوار ویدیوی، ۳۰۰ دیسک فشرده، ۱۵۰

نوار ضبط، ۲۶۰۰ گزارش سالانه، ۷۵۰۰ نشریه ادواری

تعداد مراجعه و اعضاء:

مراجعه در روز ۱۵۰۰ تا ۲۰۰۰ مورد [توضیح آنکه مراجعان خارج از دانشگاه نیز

می‌توانند از کتابخانه استفاده کنند] اعضاء ثبت شده ۱۶۰۰۰ نفر

گردش کار (۱۹۹۷):

امانت و تعدید امانت ۷۵۵۰۰ مورد

هزینه:

نرخ هزینه تهیه و گردآوری سالانه برای هر دانشجو ۳۵ گیلدر است (۴۰ درصد کتاب،

۳۰ درصد نشریات ادواری، ۳۰ درصد منابع الکترونیک)

کارمندان:

۹ کتابدار تمام وقت و ۲ کارمند اداری

خدمات:

- خدمات مرجع و نیز خدمات تخصصی برای دانشجویان و کارمندان

- دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی و انواع دیسک‌های فشرده

- دسترسی به اینترنت

- دسترسی به فهرست‌های محلی و غیر محلی

- مجموعه نشریات ادواری

- مجموعه منابع مرجع

- مجموعه روزنامه‌های مختلف جهان

- امانت‌دهی کتاب، رساله، نوار ویدیوی، دیسک‌های فشرده، دیسکت و نوار ضبط

- خدمات امانت بین کتابخانه‌ها

- تدریس شیوه استفاده از کتابخانه

- نگهداری از سایت وب HH

- امکانات تهیه فتوکپی

- تجهیزات و امکانات مطالعه، از جمله جایگاه‌های مطالعه، بخش ویدئو، بخش صوت و ...

دو نکته در مورد شیوه رده‌بندی و امانت کتابخانه:

رده‌بندی. این کتابخانه از یک نوع رده‌بندی ساده شبیه دیویی استفاده می‌کند که خاص کتابخانه‌های عمومی هلند است. نوعی رده‌بندی عددی، سلسله مراتبی و سپس بر حسب نام نویسنده بسیار ساده و آسان‌یاب است.

امانت: نظام امانت کتابخانه خودکار است. به این صورت که امانت گیرنده کتاب را در شکاف دستگاهی مدرن و خودکار قرار می‌دهد و رایانه بررسی می‌کند که کتاب قابل امانت هست یا نه مشخصات امانت ثبت می‌شود و در صورتی که کتاب بر حسب مخصوص ضدسرقت داشته باشد غیرفعال می‌شود وقتی کتاب‌های امانت گرفته شده به‌طور کامل ثبت و ضبط شد، دستگاه به امانت گیرنده رسید می‌دهد. در این رسید کتاب‌های رزرو شده توسط امانت گیرنده، کتاب‌هایی که قبلاً به امانت گرفته و جریمه دیرکرد او را هم می‌توان وارد کرد. منابع کتابخانه از ۳ تا حداکثر ۹ هفته امانت داده می‌شود. و در صورت تأخیر شامل جریمه دیرکرد خواهد شد. نظام خودکار این دانشگاه قابل انعطاف است، یعنی می‌توان مدت امانت، تعداد مجاز امانت یا حتی نوع این کتاب‌ها را در آن تنظیم کرد. این دستگاه از اتلاف وقت جلوگیری می‌کند و به کارمندان این فرصت را می‌دهد که وقت خود را برای پاسخگویی به نیازهای مهم‌تر مراجعان از جمله خدمات مرجع اختصاص دهند. به همین دلیل بخش امانت به محیطی آرام و منظم و فضایی دلچسب و مأنوس تبدیل شده است.

ما در زمانی از دانشگاه بازدید کردیم که روزهای پیش از آغاز سال تحصیلی جدید بود. دانشجویان در جنب‌وجوش بودند که مقدمات جشن آغاز سال تحصیلی را فراهم کنند. جنب‌وجوشی توأم با شوروشوق در فضایی صمیمی همراه با انضباط و بدون جنجال. متأسفانه به همین دلیل نتوانستیم فضای تحصیلی و روابط استاد - دانشجو را حتی برای لحظاتی در عمل تجربه کنیم. اما همه چیز نوید سال تحصیلی پر جنب‌وجوشی را می‌داد.

کتابخانه ملی هلند^۱ یا کتابخانه سلطنتی

همان‌طور که پیش از این اشاره کردیم، سعادت بازدید از کتابخانه ملی هلند دست نداد. اما در گشتی شخصی در لاهه سری هم به این کتابخانه زدم، اطلاعات مختصری به شکل حضوری کسب کردم و بنا به درخواست اینجانب اطلاعات مفصل‌تری هم بعدها از طریق پست دریافت کردم که البته به علت مشکلات پست یا تأخیر فراوان به دستم رسید و بخشی از تأخیر در ارائه این گزارش در گرو همین تأخیر پستی است. و اینک مشخصات کتابخانه:

تأسیس: ۱۷۹۸ در لاهه

وضعیت قانونی: از سال ۱۹۹۳ صاحب هیأت مدیره‌ای مستقل است و بودجه آن را وزارت آموزش و پرورش، فرهنگ و علوم هلند تأمین می‌کند.

مبلغ بودجه: ۴۶ میلیون گیلدر

سرپرست: دکتر ویم‌ول دریملمن^۲

کارمندان: ۲۲۸ نفر تمام وقت = حدود ۳۰۰ نفر

ساختمان و تجهیزات

مجموع مساحت: ۵۵۰۰۰ مترمربع

کتابخانه: ۳۷۰۰۰ مترمربع (شامل ۱۸۰۰۰ مترمربع مساحت مخازن)

سایر تأسیسات: ۱۸۰۰۰ مترمربع

فعالیت‌های عمده:

توسعه مجموعه، سندداری، و اداره میراث فرهنگی

کتابخانه واسپاری برای انتشارات هلند و تهیه کتاب‌شناسی ملی

کتابخانه تحقیقاتی در حوزه علوم انسانی و علوم اجتماعی

مرکز کارشناسان حفاظت و نگهداری

مرکز تهیه فهرستگان ملی و هماهنگ‌سازی جریان امانت بین کتابخانه‌ها

مرکز تحقیق و توسعه

مرکز بین‌المللی کتابخانه‌ها

حمایت از همکاری بین کتابخانه‌ها

شرکت در فعالیتهای دیگر:

کتابخانه ملی هلند یا ۲۰ سازمان ملی و بین‌المللی همکاری می‌کند. از آن جمله‌اند:

- Africa، مرکز خودکاری کتابخانه‌ها

- مرکز کتاب‌شناختی هلند (NBC)

- فرهنگستان هنر و علوم و کتابخانه ملی (UKB)

- کمیته نوآوری در خدمات اطلاع‌رسانی علمی و دانشگاهی

- همایش کتابداران کتابخانه‌های ملی اروپا (GENL)

- فدراسیون بین‌المللی اطلاعات و سندآرایی (FID)

- ایفلا

مشارکت و همکاری: کتابخانه ملی هلند با کتابخانه ملی بریتانیا، کتابخانه ملی اندونزی،

کتابخانه ملی بلژیک و چند کتابخانه دیگر قرارداد همکاری متقابل دارد.

مجموعه: ۲ میلیون و بیش از ۶۳ کیلومتر مواد کتابخانه‌ای شامل ۴۵ کیلومتر کتاب (۲/۲

میلیون جلد)، ۱۷ کیلومتر نشریات ادواری (شامل ۱۵۰۰۰ عنوان نشریه جاری) و بیش از ۱

کیلومتر میکروفرم

تهیه و گردآوری:

مجموعه واسپاری: رشد متوسط بالغ بر ۴۰/۰۰۰ قلم در سال

مجموعه تحقیقاتی: رشد متوسط بالغ بر ۲۰/۰۰۰ قلم در سال

مجموعه‌های خاص:

کتابخانه ملی هلند در حدود ۳۰ مجموعه خاص را در خود جای داده از آن میان باید از

مجموعه‌های نسخ خطی متعلق به قرون وسطی و عصر جدید، کتاب‌های قدیمی و نایاب،

جزوات، صحافی کتاب، روزنامه‌ها، کتاب‌های آشپزی، کتاب‌های کودکان و مجموعه‌ای درباره

تاریخ کاغذ اشاره کرد.

امکانات و تسهیلات:

خدمات مرجع و امانت

خدمات شبکه موسوم به Alexicon

کتاب‌شناسی ملی

امانت بین کتابخانه و تهیه مدارک

تهیه و تکثیر میکروفیلم

برگزاری نمایشگاه

ظرفیت: ۵۰۰ جایگاه مطالعه که از این تعداد ۷۰ جایگاه مجهز به رایانه یا ایستگاه کاری است.

میزان مراجعه و استفاده:

۱۰/۰۰۰ استفاده کننده ثبت شده

۷۵/۰۰۰ مراجعه در سال

دریافت ۱۲۰/۰۰۰ پرسشنامه اطلاعاتی در سال

۲۴۰/۰۰۰ مورد امانت یا استفاده در محل

۳۰/۰۰۰ تحویل مدرک در سال

۱/۲۰۰/۰۰۰ مورد انجام شده سالانه در خدمات شبکه موسوم به Alexicon

ساعات کار:

از دوشنبه تا جمعه ۹ صبح تا ۵ بعداز ظهر

شنبه‌ها از ۹ صبح تا ۱ بعداز ظهر

جلسه اختتامیه

تسلط برگزارکنندگان شصت چهارمین همایش ایفلا در مراسم و سخنرانی‌های جلسه پایانی جلوه‌ای دیگر داشت. از خطابه خانم کریستین دشامب، رئیس ایفلا، گرفته تا سخنان‌نهایی رئیس هلندی کمیته برگزارکننده و به‌خصوص از همه جذاب‌تر سخنرانی به شدت طنزآمیز و پرشور و حال‌خزانه‌دار ایفلا بود که در فضایی گرم و صمیمی و با جذابیت‌های یک نمایش تمام عیار انجام شد. او آخرین برنامه را با چنان طنز و کنایه‌ای اجرا کرد که همه را به تحسین واداشت. برنامه جلسه اختتامیه به ترتیب زیر برگزار شد.

سخنرانی رئیس ایفلا

- ارزیابی تخصصی کنفرانس. شامل قطع‌نامه‌های تخصصی توسط رئیس کمیته تخصصی و عضو هیأت اجرایی
- سخنان‌نهایی رئیس کمیته برگزارکننده
- دعوت به کنفرانس‌های بعدی در تایلند (۱۹۹۹) و سپس اورشلیم (۲۰۰۰) توضیح آنکه کنفرانس سال ۲۰۰۱ در بوستون آمریکا و ۲۰۰۲ در ادینبورگ/گلاسکو برگزار خواهد شد
- اعلام انتخاب برلن به عنوان محل برگزاری همایش سال ۲۰۰۳ که شادمانی بی‌حساب و

پرتاب گل به طرف حضار توسط شرکت‌کنندگان آلمانی را به همراه داشت

- گزاشی از کمک‌ها و جوایز ایفلا توسط عضو هیأت اجرایی

- اطلاعیه‌ای درباره IFLANET mirror site جدید

- سخنرانی و اعلام تشکر خزانه‌دار ایفلا

- اعلام پایان گرفتن همایش ایفلا توسط کریستین دشامب

توضیح آنکه: طبق اعلام سیسل نیلسن^۱ رئیس کمیته تخصصی در طول برگزاری کنفرانس در مجموع ۲۱۳ جلسه تخصصی برگزار شد و طبق آمار در مجموع ۳۳۲۸ نفر از ۱۲۰ کشور جهان در این کنفرانس شرکت کردند.

ارزیابی

با توجه به قدمت و سابقه و تجربه هلند و شرکت فعال این کشور از نخستین سال برگزاری این کنفرانس و وجود دفتر مرکزی ایفلا در لاهه و امکانات عظیم این کشور، همان‌طور که انتظار می‌رفت در این همایش جز اندک موارد بسیار استثنائی در نهایت نظم و برنامه‌ریزی کامل انجام شد. گو اینکه از نظر مالی تنگنایی وجود نداشت. طبق معمول حساب همه چیز را کرده بودند و برخلاف برخی کشورهای آسیایی از حاتم‌بخشی خبری نبود.

درباره کیفیت مقالات ارائه شده باید در فرصتی مناسب اظهار نظر کرد. چرا که سخنان ضدونقیضی اینجا و آنجا درباره آن شنیده می‌شود. در آنجا هم چنین سخنانی به گوش می‌رسید. اما از نظر تشکیلات، مدیریت و ایجاد فضایی پرشور و صمیمی و برنامه‌های ارائه شده جهت آشنایی با فرهنگ و تمدن کشور برجسته‌ای اروپایی که بیشترین جلوه‌اش را ما اهل خانواده کتابداری، در کتابخانه‌ها، دانشگاه‌ها و مراکز علمی و فرهنگی جست‌وجو می‌کنیم فرصتی بی‌بدیل و فراموش ناشدنی بود. به همین دلیل، بهترین بخش این سفر - فارغ از هر آنچه در جلسات و کمیته‌های مختلف از پیشرفت‌های نوین کتابداری و اطلاع‌رسانی شنیدیم - حضور در دانشگاه پلی‌تکنیک و درک و لمس انسانی محیط آموزشی - کتابداری در فضایی صمیمی و انسان‌مدارانه بود.